

VIRTUAL JAMOADA ISHLASH KO‘NIKMALARI: MOHIYAT, MAZMUN VA TARKIBIY KOMPONENTLAR

Andijon davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta’lim kafedrasida o’qituvchisi A.O.Sodikova

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19428862>

Annotatsiya: Maqolada globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida virtual jamoalarda ishlash ko‘nikmalarining pedagogik va ijtimoiy mohiyati ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Virtual hamkorlik faoliyatining kommunikativ, kognitiv-faoliyatli, ijtimoiy-mas’uliyaviy va refleksiv komponentlari tizimli tahlil qilingan. Masofaviy ta’lim, onlayn loyiha faoliyati va raqamli professional muhit tajribalari asosida virtual jamoada ishlash ko‘nikmalarining shaxsning ijtimoiylashuvi, mustaqil ta’lim olishi va raqobatbardoshligini oshirishdagi o‘rni asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari virtual jamoalarda samarali ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish zamonaviy ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismi ekanini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: virtual jamoa, raqamli kompetensiya, hamkorlik, kommunikativ ko‘nikmalar, refleksiya, masofaviy ta’lim, raqamli muhit.

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования навыков работы в виртуальной команде в условиях глобализации и цифровой трансформации образования. Раскрывается педагогическая сущность виртуального командного взаимодействия, анализируются его содержательные и структурные компоненты: коммуникативный, когнитивно-деятельностный, социально-ответственный и рефлексивный. Обоснована роль виртуальных команд в развитии цифровых компетенций, самостоятельного обучения и социальной адаптации личности. Показано, что целенаправленное формирование навыков виртуального взаимодействия повышает эффективность образовательного процесса и конкурентоспособность обучающихся в профессиональной среде.

Ключевые слова: виртуальная команда, цифровая компетентность, онлайн-взаимодействие, коммуникация, рефлексия, дистанционное обучение.

Annotation

The article examines the issue of developing virtual teamwork skills in the context of globalization and digital transformation of education. The pedagogical essence of virtual collaboration is revealed, and its structural components—communicative, cognitive-activity, social responsibility, and reflective—are systematically analyzed. The role of virtual teams in enhancing digital competence, independent learning, and social adaptation of individuals is substantiated. The study demonstrates that purposeful formation of virtual teamwork skills increases the effectiveness of the educational process and ensures learners’ competitiveness in the modern professional environment.

Keywords: virtual team, digital competence, online collaboration, communication skills, reflection, distance learning.

Zamonaviy globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim, fan va mehnat bozori talablarining tubdan o‘zgarishi virtual jamoalarda samarali ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishni strategik ahamiyatga ega bo‘lgan masalaga aylantirmoqda. Axborot-kommunikatsiya

texnologiyalarining keng joriy etilishi natijasida masofaviy ta’lim, onlayn loyiha faoliyati, virtual ilmiy hamkorlik va raqamli professional muhit kundalik amaliyotning ajralmas qismiga aylandi. Ushbu jarayonlar shaxsdan an’anaviy bilim va malakalardan tashqari, virtual makonda ijtimoiy o‘zaro ta’sirni samarali tashkil etish, jamoaviy qarorlar qabul qilish, mas’uliyatni bo‘lishish va o‘z faoliyatini refleksiv baholashga asoslangan murakkab kompetensiyalarni talab etmoqda. Shu bois virtual jamoada ishlash ko‘nikmalarining mohiyati, mazmuni va tarkibiy komponentlarini chuqur ilmiy tahlil qilish zamonaviy pedagogika, psixologiya va ijtimoiy fanlarning dolzarb yo‘nalishlaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Virtual jamoada ishlash ko‘nikmalari shaxsning raqamli muhitda maqsadga yo‘naltirilgan, muvofiqlashtirilgan va samarali hamkorlik faoliyatini amalga oshirish qobiliyatini ifodalaydi. Ushbu ko‘nikmalar integrativ xususiyatga ega bo‘lib, texnologik savodxonlik, kommunikativ madaniyat, ijtimoiy mas’uliyat, kognitiv faollik va refleksiv tafakkurning o‘zaro uyg‘unlashuvi asosida shakllanadi. Virtual jamoaning o‘ziga xosligi shundaki, unda muloqot ko‘pincha bilvosita, yozma yoki raqamli vositalar orqali amalga oshiriladi, ishtirokchilar turli hududlar, madaniyatlar va vaqt mintaqalarida joylashgan bo‘ladi. Bu holat shaxsdan muloqotning aniqligi, tolerantlik, moslashuvchanlik va yuqori darajadagi o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini talab qiladi.

Virtual jamoada ishlash ko‘nikmalarining mazmuni, avvalo, kommunikativ kompetensiya bilan chambarchas bog‘liqdir. Raqamli muloqot sharoitida fikrni mantiqiy, qisqa va aniq ifodalash, professional va axloqiy me‘yorlarga rioya qilish, netiket qoidalariga amal qilish jamoaviy faoliyatning samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, virtual jamoalarda yuzaga keladigan tushunmovchilik va nizolarning katta qismi noto‘g‘ri yoki noaniq kommunikatsiya bilan bog‘liq bo‘lib, bu holat kommunikativ ko‘nikmalarni tizimli ravishda rivojlantirish zaruratini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, virtual muhitda faol tinglash, fikr-mulohazalarga ochiq bo‘lish va konstruktiv teskari aloqani ta’minlash ham muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi.

Mazkur ko‘nikmalarning muhim tarkibiy qismi sifatida hamkorlik va ijtimoiy mas’uliyat komponenti alohida ahamiyatga ega. Virtual jamoada ishlash jarayonida shaxs umumiy maqsad va vazifalarni anglay olishi, o‘z rolini aniq belgilashi, jamoa a’zolari bilan o‘zaro kelishilgan holda faoliyat yuritishi hamda belgilangan muddat va natijalarga javobgarlikni his etishi lozim. Onlayn loyiha faoliyati, virtual startaplar va masofaviy ilmiy guruhlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, jamoaviy mas’uliyat va o‘zaro ishonch darajasi yuqori bo‘lgan virtual jamoalarda natijadorlik sezilarli darajada oshadi. Shu jihatdan virtual jamoada ishlash ko‘nikmalari shaxsda ijtimoiy faollik va fuqarolik mas’uliyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Kognitiv va faoliyatli komponent virtual jamoada ishlash ko‘nikmalarining intellektual asosini tashkil etadi. Raqamli muhitda axborotning tezkor va cheksiz oqimi shaxsdan tanqidiy fikrlash, axborotni saralash, tahlil qilish va baholash qobiliyatlarini talab etadi. Virtual jamoalarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun ishonchli manbalarni aniqlash, raqamli resurslardan maqsadli foydalanish va olingan bilimlarni amaliy muammolarni hal etishda qo‘llay olish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, virtual muhitda ishlash ko‘nikmalari shaxsning mustaqil ta’lim olish, o‘z bilim va malakalarini uzluksiz rivojlantirishga bo‘lgan ehtiyojini kuchaytiradi.

Virtual jamoada ishlash ko‘nikmalarining muhim tarkibiy elementi sifatida refleksiv komponent ham alohida e’tiborga loyiqdir. Refleksiya shaxsga o‘z faoliyatini tahlil qilish, jamoaviy ish jarayonida yuzaga kelgan qiyinchilik va yutuqlarni anglash, o‘z hissasini baholash hamda kelgusidagi faoliyatni takomillashtirish yo‘llarini belgilash imkonini beradi. Virtual muhitda refleksiv forumlar, elektron kundaliklar, o‘zaro baholash va o‘zini baholash mexanizmlaridan foydalanish ushbu komponentning rivojlanishiga xizmat qiladi va ta’lim jarayonining sifatini oshiradi.

Shu tariqa, virtual jamoada ishlash ko‘nikmalari ko‘p qirrali, tizimli va dinamik xususiyatga ega bo‘lib, ularning samarali shakllanishi pedagogik jarayonning maqsadli tashkil etilishiga bog‘liqdir. Mazkur ko‘nikmalarni rivojlantirish raqamli ta’lim muhitida shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi, akademik va professional faoliyatda raqobatbardoshligini ta’minlaydi. Virtual jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishga yo‘naltirilgan ilmiy-metodik yondashuvlar nafaqat ta’lim sifatini oshirishga, balki zamonaviy jamiyatning intellektual va innovatsion salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Андреев А. А. Педагогика высшей школы и электронное обучение. – М.: Юрайт, 2020. – 256 с.
2. Бондаренко Н. В. Цифровая образовательная среда: теория и практика формирования компетенций. – СПб.: Питер, 2021. – 312 с.
3. Выготский Л. С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 2019. – 352 с.
4. Журавлева И. В. Виртуальные команды в образовательной среде: педагогический аспект // Педагогика. – 2022. – №4. – С. 45–52.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетенции как результат образования. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2018. – 164 с.
6. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в цифровую эпоху. – М.: Просвещение, 2021. – 240 с.
7. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 2020. – 320 с.
8. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. – М.: Педагогика, 2019. – 384 с.